

2.3 VOLEBNÍ PRÁVO A DRUHY VOLEB V ČR

Pro **VOLEBNÍ PRÁVO** v České republice platí základní zásady svobodných voleb, právo musí být:

- všeobecné** – právo volit mají všechny osoby, které dosáhly potřebného věku
- rovné** – každý hlas má stejnou váhu
- přímé** – přímá volba bez zprostředkovatelů
- tajné** – nemožnost spojit voliče s jím odevzdaným hlasem

Rozlišujeme přitom **volební právo aktivní**, které znamená, že **občan smí volit**, a **volební právo pasivní**, které znamená, že občan **smí kandidovat a být volen**. Aktivní volební právo mají všichni občané od **18 let**, pasivní se liší **podle orgánu**, do kterého se volí. (viz druhy voleb)

Volební právo je občanům legislativně zajištěno vícenásobně. Například článek 2 odstavec 2 Ústavy České republiky stanoví, že: „*Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.*“

Volební právo je opět zaručeno v dalším ústavním zákoně, **Listině základních práv a svobod**, jejíž **článek 21** zní:

„(1) *Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.*

(2) *Volby se musí konat ve lhůtách nepřesahujících pravidelná volební období stanovená zákonem.*

(3) *Volební právo je všeobecné a rovné a vykonává se tajným hlasováním. Podmínky výkonu volebního práva stanoví zákon.*

(4) *Občané mají za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím.*“

Volební systém se různí podle jednotlivých orgánů. Ústava stanoví, že pro volby do **poslanecké sněmovny** a **zastupitelstev krajů i obcí** se použije **poměrný volební systém**, pro volbu **senátorů** a **prezidenta republiky** se užívá **většinový volební systém**. Poslanci **Evropského parlamentu** se volí také **poměrným způsobem**. Platí, že nikdo nemůže být členem obou komor najednou.

Voličský průkaz

Voličský průkaz je v českém volebním právu průkaz umožňující voliči volit pro většinu voleb kdekoli na území Česka mimo volební okrsek (obec), kam přísluší podle jeho trvalého pobytu. Volič však může i v případě, že mu byl průkaz vydán, volit ve svém bydlišti (volebním okrsku).

Voličský průkaz nenahrazuje průkaz totožnosti, a to ani pro účel voleb. Volič tedy musí volební komisi prokázat svou totožnost občanským průkazem nebo cestovním pasem.

V praxi se voličský průkaz používá především pro volbu prezidenta Česka, volby do Poslanecké sněmovny a pro volby do Evropského parlamentu.

DRUHY VOLEB OBČANA ČR

1 Volby do zastupitelstev obcí

Volby do zastupitelstev obcí vyhláší, nestanoví-li zákon jinak, prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Vyhlášení voleb se uveřejňuje ve Sbírce zákonů. Funkční období zastupitelstev obcí je čtyřleté. Volby do zastupitelstev obcí se konají na

základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním podle zásad poměrného zastoupení. Zák. 491/2001 Sb.

2 Volby do zastupitelstev krajů

Volby do zastupitelstev krajů vyhlašuje prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Rozhodnutí o vyhlášení voleb do zastupitelstev krajů se uveřejňuje ve Sbírce zákonů. Funkční období zastupitelstev krajů je čtyřleté. Volby do zastupitelstev krajů se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva podle zásad poměrného zastoupení. Zák. 130/2000 Sb.

3 Volby do Parlamentu České republiky

Volby do Parlamentu České republiky vyhlašuje prezident republiky nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Rozhodnutí o vyhlášení voleb se uveřejňuje ve Sbírce zákonů. Volby do Poslanecké sněmovny (oddíl druhý zákona č. 247/1995 Sb., § 24 - § 55). Poslanecká sněmovna má 200 poslanců, kteří jsou voleni na dobu čtyř let. Volby do Poslanecké sněmovny se konají podle zásady poměrného zastoupení ve volebních krajích na území České republiky. Volebními kraji jsou vyšší územní samosprávné celky vymezené zvláštním právním předpisem.

4 Volby do Senátu (oddíl třetí zákona č. 247/1995 Sb., § 56 - § 80)

Senát má 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu šesti let. Každé dva roky se volí třetina senátorů. Volby do Senátu se konají podle zásady většinového systému ve volebních obvodech na území České republiky. Pro volby do Senátu se na území České republiky vytváří 81 volebních obvodů. V každém volebním obvodu se volí jeden senátor.

5 Volby do Evropského parlamentu

Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky vyhlašuje prezident republiky na základě rozhodnutí Rady Evropské unie (dále jen "Rada") nejpozději 90 dnů před jejich konáním. Rozhodnutí o vyhlášení voleb se uveřejňuje ve Sbírce zákonů. Za den vyhlášení voleb se považuje den, kdy byla rozeslána částka Sbírky zákonů, v níž bylo rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb uveřejněno.

Poslanci Evropského parlamentu jsou voleni na dobu 5 let. Volby do Evropského parlamentu se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásad poměrného zastoupení. Zák. 62/2003 Sb.

6 Volba prezidenta republiky

Volbu prezidenta vyhlašuje předseda Senátu tak, aby se případné druhé kolo volby prezidenta konalo nejpozději 30 dnů před uplynutím volebního období úřadujícího prezidenta republiky. Prezidentovo funkční období trvá pět let. Zvolen může být občan, který má právo volit a dosáhl věku 40 let. V ČR je funkční období prezidenta 5 let. Nikdo nemůže být zvolen více než dvakrát za sebou, zvolen také nemůže být občan, který byl potrestán za velezradu. Zák. 275/2012 Sb.

Zákon o místním referendu

Místní referendum se koná tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva. Právo hlasovat v místním referendu má **každá osoba**, která má **právo volit do zastupitelstva** obce. V místním referendu se rozhoduje **o věcech**, které patří do **samostatné působnosti obce** nebo statutárního města. Místní referendum se koná, jestliže se na tom **usnese zastupitelstvo** obce nebo zastupitelstvo statutárního města.

Otázka navržená pro místní referendum musí být **jednoznačně položena** tak, aby na ni bylo možno **odpovědět** slovem "**ano**" nebo slovem "**ne**". Zák. 22/2004 Sb.